

**Okul Öncesi Çocukların Bilgisayar Teknolojileri
Kullanımının Annelerin Görüşlerine Göre İncelenmesi¹**

**Analysis of Computer Technology Use of Perschool Children Based on The
Views of Their Mothers**

Doç. Dr. Arzu ÖZYÜREK, Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk
Gelişimi Bölümü, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-3083-7202>,
a.ozyurek@karabuk.edu.tr

Öz

Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocukların bilgisayar teknolojilerini kullanım durumlarını anne görüşlerine göre incelemek amaçlanmıştır. Betimsel tarama modelindeki çalışmada, çalışma grubunu okul öncesi 4-6 yaş aralığında çocuğu olan 86 anne oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan bazı kişisel bilgiler, bilgisayar teknolojileri kullanımı ve anne-babanın etkisine yönelik soruların yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Veriler, görüşme yoluyla toplanmış, verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; okul öncesi dönem çocuklarının %31,4'ünün kendine ait bilgisayarının bulunduğu, %53,5'inin cep telefonu, %34,9'unun tablet bilgisayar ve %11,6'sının bilgisayar kullandığı belirlenmiştir. Çocukların bilgisayar teknolojilerini %20,9 iki yaş ve daha öncesinde, %40,7 üç yaşında ve %38,4 dört yaşından sonra kullanmaya başladıkları; şu an %48,8 günde en az bir veya iki saat kullandıkları ve bu kullanımın %76,7'sinin oyun oynamak, %17,4'ünün video ve müzik dinlemek amaçlı olduğu belirlenmiştir. Annelerin %11,6'sının, çocukların bilgisayar teknolojileri kullanımına yönelik olarak belirli bir sınırlama yapmadıkları ve kullanımını önlemeye çalışmadıkları, diğerlerinin ise çocuğun dikkatini başka yöne çekmek veya elinden hemen almak ve konuşmak gibi yöntemlerle önlemeye çalıştıkları belirlenmiştir. Annelerin %57'si çocuklarının bilgisayar teknolojilerini kullanmayı öğrenmesini uygun görürken, %31,4'ü kontrollü kullanımını uygun bulduklarını; yaklaşık %60'ı konuyla ilgili eğitime gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar teknolojileri, okul öncesi dönem, bilgisayar kullanımı

Abstract

The present study aimed to examine the computer technology use of pre-school children based on the views of their mothers. In the study conducted with descriptive survey model, 86 mothers with 4-6 years old children were included. Data were collected with a survey form that was developed based on the objective of the study and included questions on demographic information, the use of computer technologies and the impacts of the parents.

---

¹Bu çalışma, 22-28 Eylül 2018 2.Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu'nda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Data were further collected via interviews and analyzed using percentages and frequency distributions. The study findings demonstrated that 31.4% of preschool children had their own computer, 53.5% had mobile phones, 34.9% had tablet computers and 11.6% used computers. It was determined that 20.9% of the children started using computer technologies at the age of two or before, 40.7% at the age of three and 38.4% at the age of four, 48.8% used these technologies at least for one or two hours daily, and out of the total use, 76.7% was to play games and 17.4% was to watch videos and listen to music. It was determined that 11.6% of the mothers did not restrict the children's computer technologies use and did not try to limit the time spent on computers, and others tried to prevent computer use by attracting their attention to something else, taking the device away and convincing them to stop using computers. While 57% of the mothers considered that their children should learn to use computer technologies, 31.4% thought that supervised computer use was adequate, about 60% stated that they required training on the subject.

Keywords: Computer technologies, preschool period, computer use

Giriş

Çocuk gelişimini etkileyen faktörler incelendiğinde genetik ve çevresel faktörlerin birlikte ele alındığı görülmektedir. Genetik ve çevrenin sürekli ve karşılıklı olarak etkileşimi yanında çocuğun kendi kendine şekillendirme becerisinin, gelişimini sürdürmede etkili olduğu düşünülmektedir. Doğumdan itibaren çocuklar deneme-yanılma, gözlem ve kavrama yoluyla öğrenmektedirler. Özellikle etkileşimsel yaklaşım, çocukların kiminle, nasıl ve nerede etkileşimde bulduklarının önemli olduğunu ileri sürmektedir (Kasten, 2017). Bu açıdan bakıldığında, gelişimsel açıdan kritik bir dönem olan okul öncesi dönemde çocukların çevreleriyle etkileşimlerinin önemli olduğu söylenebilir.

Çocuklar okul öncesi yıllarda, araştırmaya meraklıdırlar ve bu merak duygusunu da çoğunlukla oyun aracılığıyla gidermektedirler. Çocuklar ve gençler, anlatılanlardan daha çok gördüklerini benimserler. Görsel bir şölen sunan ve hızla gelişen bilgisayar teknolojilerine ulaşım kolaylaştıkça çocukların da ilgisini çeker hale gelmiş ve çocuklar oyun gereksinimlerini bilgisayar teknolojileriyle gidermeye başlamışlardır (Kabakçı & Özdengül, 2011). Bu nedenle, çocuklar için ilgi çekici olan teknolojik araçlar eğitim kurumlarına taşınmış, eğitim ortamında zengin bir uyarıcı sunma görevini üstlenmiştir (Arı & Bayhan, 1999). Televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarının yerini masa üstü bilgisayar, dizüstü bilgisayar, tablet bilgisayar, akıllı telefon bilgisayarın türevleri olan bilgisayar teknolojileri almıştır. Bilgisayar teknolojileriyle çok kolay hızlı ve kapsamlı iletişime geçilebilmektedir (Aksaçlıoğlu & Yılmaz, 2007). Bilişim teknolojisi, bilginin toplanmasında, işlenmesinde, depolanmasında ağlar aracılığıyla bir yerden bir yere iletilip kullanıcıların hizmetine sunulmasında kullanılan iletişim ve bilgisayar dahil bütün teknolojileri kapsayan teknolojilerdir (hamzayildirim.meb.k12.tr, 2016).

Bilgisayar teknolojilerindeki hızlı gelişmeyle birlikte internet de insanların yaşamına girmiş, alışverişten eğlenceye günlük ihtiyaçların karşılanmasında kullanılır hale gelmiştir. Özellikle toplumun en küçük yapı taşı olan aile kurumu, bu değişim ve dönüşümden etkilenmiş, yüz yüze olan birincil ilişkiler bu durumdan

olumsuz etkilenmiştir. İletişim ve bilgi çağı denilen bu çağda, aile bireyleri zamanlarının çoğunu bu iletişim araçlarıyla geçirmektedirler. Bu durumda, aile bireylerinin birbirleriyle ilişkileri azalmaktadır (Koçak 2011). Evinde bilgisayar bulunan kişi sayısı her geçen gün artarken bilgisayar teknolojileri çocukların dünyasında da yer edinmeye başlamıştır. Bilgisayar teknolojileri, zamanının çoğunu okulda veya evinde geçiren çocukların en yakın arkadaşı konumuna gelmiştir. Yapılan çalışmalarda yeni doğan döneminden itibaren çocukların elektronik eşyalara maruz kaldığı, çocuk ve gençlerin bilgisayar teknolojilerini oyun oynama, müzik dinleme gibi farklı amaçlarla kullandıkları belirlenmiştir (Karayağız Muslu & Bolışık, 2009).

İnsan hayatını kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olan teknolojik araçların, zamanla olumsuz etkileri de beraberinde getirdiği görülmüştür. Yapılan araştırmalar aşırı teknoloji kullanımının obeziteyi körüklediğini, hastalıklara zemin hazırladığını ortaya koymuştur. Bilinçsiz ve kontrolsüz kullanımlar sonucunda doğrudan sağlığı tehdit eden problemler görülmektedir. Özellikle gelişmekte olan çocuklar için görme sorunları, duruş ve iskelet sorunları, radyasyon riski, daha az hareketten kaynaklanan fiziksel problemler gibi riskler oluşturmaktadır (Sayan, 2016). Teknolojik araçlar bilgi kirliliği, fikir korsanlığı, sahtekarlık ve yasa dışı eylemlerin internet üzerinden gerçekleşmesi yanında (Fuchs, 2003) uzun süreli maruz kalma, bağımlılık problemlerine neden olabilir. Kubey, Lavin ve Barrows (2001), internet bağımlısı gençlerin diğerlerine göre internette daha fazla zaman geçirdiklerini belirlemiştir. Özellikle çocukların televizyon ve bilgisayar oyunlarına denetimsiz olarak maruz bırakılmaları, çocuklar için zararlı olabilecek pek çok unsuru barındırmaktadır. Dikkat süresi kısa olan bu dönemde, çocuklar her sese ve görüntüye ilgi göstermektedirler. Teknolojik seslerin çok olduğu ortamlarda büyüyen çocukların insan sesine dikkatini vermediği saptanmıştır. Özellikle okul öncesi dönemde, çocuğun hangi programları ne kadar süre izleyeceğine karar verebilmek önemlidir. Okul öncesi dönemde çocukların gerçek ve gerçek dışı olayları ayırt edemediği düşünüldüğünde, bilgisayar teknolojileri çocukların gerçekle gerçek olmayanı ayırt etmelerini daha da zorlaştırarak onların zihinlerinde karmaşıklığa yol açabilir. Bu durumda, yetişkinlere düşen görev, çocukların sorularını cevaplamak ve onlara durumu anlayabileceği şekilde izah etmektir. Bilgisayar teknolojileri kullanırken çocukların ebeveynleriyle etkileşim içinde olmaları, bilgisayar teknolojilerinin olumsuz etkisi azaltabilir. (Kabakçı & Özdengül, 2011).

Bilgisayar teknolojileri giderek günlük hayatta kullanılan birçok aracın parçası haline geldiğinden, çocukların bu teknolojilere maruz kalmaları kaçınılmazdır (Kartal & Güven, 2006). Çocuklar okula başlamadan önce, bilgisayar teknolojileriyle tanışmaktadırlar. Ayrıca, yapılan birçok araştırma, bilgisayarların çocuklara etkili ve zengin öğrenme yaşantıları sunduğunu ortaya koymaktadır (Akkoyunlu ve Tuğrul, 2002). Çocuklarının bir eğitim, eğlence ve iletişim aracı olarak bilgisayar teknolojilerinden doğru ve etkin bir şekilde faydalanması adına birçok anne-baba, çağa ayak uydurma ve bilgiye daha çabuk ve etkin bir şekilde erişebilmeleri için çocuklarına bu tür imkânlar sunmak istemektedirler (Canberk ve Sağıroğlu 2007). Anne-babaların büyük bölümü çocuklarının eğitimini zenginleştirmek için bilgisayar teknolojileri aldığını söylemektedir. Çocuk ve gençlerin yaklaşık üçte birinin yatak odalarında bir

bilgisayarı vardır. Aynı zamanda, anne-babalar şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının ve internetin etkisi konusunda büyük kaygı duyduğunu belirtmektedirler (Berk, 2013). Konuyla ilgili olarak Kenanoğlu ve Kahyaoğlu (2011), okul öncesi çocukların internet kullanımını inceledikleri çalışmada çocukların %36'sının her gün ve %27,8'inin haftada bir kere internete girdiğini belirlemiştir. Okul öncesi dönemde ebeveynlerle sürekli iletişim halinde olma ihtiyacındaki çocuklar, çoğunlukla anneleriyle daha fazla etkileşim içerisinde bulunmakta ve daha fazla zaman dilimi paylaşmaktadırlar. Çocukların bilgisayar teknolojileriyle geçirdiği vaktin artması, aile içi iletişimin azalmasına veya iletişimde olumsuz etkilere neden olacaktır. Bu nedenle, çocukların küçük yaşlardan itibaren bilgisayar teknolojilerini kullanımının kontrol altında alınması ve doğru kullanımın öğretilmesi önemli görünmektedir. Bu aşamada annelerin okul öncesi dönem çocuklarının bilgisayar teknolojilerinin kullanımıyla ilgili görüşleri önemli bir yere sahiptir. Tüm bu nedenlerle, çalışmada okul öncesi dönem çocukların bilgisayar teknolojilerini kullanım durumlarını annelerin bakış açısından belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Okul öncesi çocukların bilgisayar teknolojisini kullanma durumu nasıldır?

Okul öncesi çocuklar, bilgisayar teknolojilerini hangi amaçlarla kullanmaktadırlar?

Okul öncesi çocuklar, bilgisayar teknolojilerini ne kadar süre kullanmaktadırlar?

Aile bireyleri, çocukların bilgisayar teknolojisi kullanması üzerinde ne kadar etkilidirler?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, var olan durumu ortaya koymak amacıyla yapılan betimsel bir araştırmadır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Denizli ve Bursa illerinde ikamet etmekte olan ve kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla kendilerine ulaşılabilen, okul öncesi 36 ay ve üzeri yaş grubu çocuğa sahip, çalışmaya katılmaya gönüllü olan 86 anneden oluşmaktadır. Annelerin okul öncesi yaş grubu çocukları %46,5 kız, %53,5 erkektir ve %39,5'i bir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmektedir. Çalışma grubuna ilişkin bazı kişisel bilgilerin dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Kişisel Bilgiler

Anne Yaşı	n	%	Baba Yaşı	n	%
25 yaş ve altı	6	7,0	26-30 yaş	11	12,8
26-30 yaş	31	36,0	31-35 yaş	35	40,7
31-35 yaş	21	24,4	36-40 yaş	28	32,6
36-40 yaş arası	28	32,6	41- 45 yaş	12	14,0
Anne Öğrenim			Baba Öğrenim		
İlkokul	38	44,2	İlkokul	29	33,7
Ortaokul	22	25,6	Ortaokul	30	34,9
Lise	14	16,3	Lise	10	11,6
Üniversite	12	14,0	Üniversite	17	19,8
Aile Yapısı			Aile Gelir Durumu		
Geniş aile	31	36,0	Düşük	9	10,5
Çekirdek aile	55	64,0	Orta	70	81,4
			Yüksek	7	8,1

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla, araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan anket formu kullanılmıştır. Anket formunda, çocuğun ve ailesinin demografik bilgileriyle bilgisayar teknolojilerini (bilgisayar, cep telefonu, akıllı telefon, tablet vb.) kullanım durumlarına ilişkin 23 soru yer almaktadır. Anket formunun çalışmanın amacına uygunluğu konusunda iki çocuk gelişimi alan uzmanı görüşü alınmış, bu doğrultuda şıklarda yer alan bilgisayar yerine tablet ve masa üstü bilgisayar ayrı ayrı ele alınmış, anlam bozukluğu belirtilen cümlelerde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. İki ebeveyn ile ön görüşme yapıldıktan sonra ankete son hali verilerek asıl uygulamaya geçilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama sürecinde, annelere çalışmanın amacı açıklandıktan sonra çalışmaya katılmaya gönüllü olanlara soruları okunmuş, cevapları kaydedilmiştir. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına girilmiş, verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılımlarından yararlanılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, anket sorularına verilen cevapların yüzde ve frekansları verilmiştir.

Tablo 2. Annelerin ve Çocukların Bilgisayar Teknolojileri Kullanım Durumları

	Anneler			Çocuklar	
	n	%		n	%
Akıllı telefon/diğer cep telefonu	76	88,4	Akıllı telefon/diğer cep telefonu	46	53,5
Bilgisayar ve Tablet bilgisayar	10	11,6	Tablet bilgisayar	30	34,9
			Masa üstü bilgisayar	10	11,6

Tablo 2'ye göre, anneler %88,4 akıllı telefon veya diğer cep telefonlarını kullanırken %11,6'sı bilgisayar veya tablet bilgisayar kullanmaktadırlar. Okul öncesi yaş grubundaki çocuklarının %53,5'i akıllı telefon veya diğer cep telefonlarını kullanırken %34,9'u tablet bilgisayar ve %11,6'sı ise masa üstü bilgisayar kullanmaktadır. Buna göre; annelerinin büyük çoğunluğunun akıllı telefon veya diğer cep telefonlarından kullandıkları, çocukların ise annelerinden daha fazla tablet veya masa üstü bilgisayar kullandıkları söylenebilir.

Tablo 3. Okul Öncesi Çocukların Bilgisayar Teknolojileri Kullanımına İlişkin Bilgiler

Bilgisayar Teknolojileriyle Tanışma Yaşı	n	%	Kendi Bilgisayarı Olup Olmadığı	n	%
2 yaş ve öncesi	18	20,9	Yok	43	50,0
3 yaşında	35	40,7	Var	27	31,4
4 yaş ve sonrası	33	38,4	Pilli oyuncak telefon veya bilgisayarı var	16	18,6
Kullanım Amacı			Kullanım Sıklığı		
Oyun oynamak	66	76,7	Haftada 1 saatten az	8	9,3
Video izlemek ve müzik dinlemek	15	17,4	Haftada 1-2 saat	5	5,8
İletişim kurmak, fotoğraf/video çekmek, araştırma yapmak, diğer	5	5,8	Günde 1 saatten az	9	10,5
Hangi Ortamda Kullandığı			Günde 1-2 saat	42	48,8
Evde	81	94,2	Günde 3-4 saat	16	18,6
Ev dışı ortamda	5	5,8	Günde 4 saatten fazla	6	7,0

Tablo 3'e göre, okul öncesi dönem çocukların %20,9'u iki yaş ve öncesi, %40,7'si 3 yaşında, %38,4'ü 4 yaş ve sonrasında bilgisayar teknolojileriyle tanışmışlardır. Çocukların %50'sinin kendisine ait bilgisayar veya cep telefonu yokken %31,4'ünün vardır, %18,6'sının ise pilli oyuncak tarzında bilgisayar veya cep telefonu vardır. Çocukların %76,7'si bilgisayar teknolojilerini oyun oynamak amacıyla, %17,4'ü video veya müzik dinlemek, %5,8'i iletişim, fotoğraf/video çekimi vb. amacıyla ve bu kullanımın %94,2'si evde, %5,8'i ev dışı bir ortamda gerçekleşmektedir. Çocukların %9,3'ü haftada bir saatten daha az, %5,8'i haftada 1-2 saat, %10,5'i günde bir saatten az, %48,8'i günde 1-2 saat, %18,6'sı günde 3-4 saat ve %7'si günde 4 saatten fazla bilgisayar teknolojilerinden birini kullanmaktadırlar. Buna göre; çocukların yarısının kendilerine ait olmasa da 4 yaşına kadar tümünün bilgisayar teknolojileriyle tanıştıkları söylenebilir. Çocukların en fazla ev ortamında ve oyun oynamak amacıyla, yine büyük bir çoğunluğunun günde bir saat veya daha fazla bilgisayar teknolojilerini kullandıkları söylenebilir.

Tablo 4. Annelerin Çocukların Bilgisayar Teknolojileri Kullanımına Yönelik Tutumları

Çocuk Bil.Tek.Kullanırken Ebeveynin Ne Yaptığı	n	%	Kullanım Süresini Kontrol Amacıyla Yapılanlar	n	%
Kendi işleriyle ilgilenmek.	44	51,2	Süre bitince bırakması için ikna etmek	28	32,6
Çocuğun ne yaptığı ile ilgilenmek.	15	17,4	Süre bittiğinde, zorla elinden almak	12	14,0
İstediginde yardımcı olmak.	20	23,3	Biraz daha süre tanımak	9	10,5
Dikkatini başka yöne çekerek kullanmasını engellemek	7	8,1	Süre sınırlaması yapmamak	10	11,6
Çocuğun Bil.Tek.Kullanımı Önlemek İçin Yapılanlar			Süreye uymazsa bir daha kullanamayacağını söylemek	21	24,4
Zararlarını söyleyip bırakması için ikna etmek	22	25,6	Süreye uymazsa bir sonraki gün kullanmasına izin vermemek	6	7,0
Hemen elinden almak	22	25,6	Bil.Tek. Kullanımında Kural Koyma		
Onunla oyunlar oynamak	17	19,8	Evet	61	70,9
Başka şeye dikkatini çekmek	15	17,4	Bazen	25	29,1
Önemeye çalışmamak	10	11,6			

Tablo 4'e göre, çocuklar bilgisayar teknolojileriyle ilgilenirken annelerin %51,2'si kendi işleriyle ilgilenmekte ve %23,3'ü gerekirse çocuğa yardımcı olmakta, %17,4'ü çocuğun ne yaptığıyla ilgilenmekte ve %8,1'i ise dikkatini başka yöne çekerek çocuğun bilgisayar teknolojilerini kullanmasını engellemeye çalışmaktadır. Annelerin %32,6'sının çocuklarının bilgisayar teknolojileri kullanım süresini kontrol edebilmek için belirlenen süre bittiğinde bırakması için ikna yolunu seçtiği, %14'ünün süre bittiğinde zorla elinden aldığı, %10,5'inin biraz daha süre tanıdığı, %24,4'ünün süreye uymadığında bir daha kullanamayacağını söylediği, %7'sinin bir sonraki gün kullanımına izin vermediği, %11,6'sının ise süre sınırlaması yapmadığı görülmektedir. Annelerin %11,6'sı çocuklarının bilgisayar teknolojilerini kullanmasını önlemeye çalışmadıklarını belirtirken %19,8'i onunla oyunlar oynadıklarını, %17,4'si dikkatini başka yöne çektiklerini, %25,6'sı hemen elinden aldıklarını ve %25,6'sı ise zararını söyleyip bırakması için ikna yolunu seçtiklerini ifade etmişlerdir. Okul öncesi dönem çocukların bilgisayar teknolojilerini kullanımı konusunda annelerin %70,9'u kural koyduklarını ve %29,1'i bazen kural koyduklarını belirtmişlerdir. Buna göre; okul öncesi çocukların yaklaşık %75'i bilgisayar teknolojilerini ebeveyn kontrolü olmadan yalnız başına kullandıkları, kullanım süresine uyulması veya kullanımının önlenmesinde çoğunlukla ikna veya zorla elinde alma yolunu denedikleri, annelerin büyük bir çoğunluğunun çocuklarına kullanım konusunda kural koyduğu söylenebilir.

Tablo 5. Annelerin Çocukların Bilgisayar Teknolojileri Kullanımına İlişkin Görüşleri

Çocuğun En Çok Kimden Etkilendiği	n	%	Okul Öncesi Dönemde Bilg.Tek.Kullanımı Hak. Görüşler	n	%
Anne ve babalar	37	43,0	Kullanımını öğrenmesini uygun buluyor	49	57,0
Kendisinden büyük kardeşler	23	26,7	Belirli sürelerde ve kontrollü kullanımını uygun buluyor	27	31,4
Arkadaşlar	13	15,1	Bağımlılık yaptığını düşünüyor ve gereksiz buluyor	5	5,8
T.V., çizgi film ya da reklamlar	13	15,1	Cevapsız	5	5,8
Konuyla İlgili Kendini Yeterli Hissetme			Konuyla İlgili Bilgi Gereksinimi		
Evet	23	26,7	Evet	58	67,4
Hayır	34	39,5	Hayır	13	15,1
Kısmen	29	33,7	Kısmen	15	17,4

Tablo 5'e göre, bilgisayar teknolojileri kullanımı konusunda okul öncesi çocukların %43'ü anne-baba, %26,7'si kendisinden büyük kardeşler, %15,1 arkadaşlar ve %15,1 TV, çizgi film veya reklamlardan etkilenmektedirler. Annelerin %57'si çocukların okul öncesi dönemde bilgisayar teknolojileri kullanımını öğrenmelerini, %31,4'ü belirli sürelerde ve kontrollü olarak kullanmalarını uygun bulurken %5,8'i bağımlılık yaptığını düşünerek gereksiz bulunduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi çocukların bilgisayar teknolojileri kullanımı konusunda annelerin %39,5'i kendilerini yetersizi hissettiklerini belirtirken %84,8 gibi bir çoğunluğu kısmen de olsa bilgi gereksinimi olduğunu belirtmiştir. Buna göre; çocukların genel olarak bilgisayar teknolojileri kullanımı konusunda evde anne-baba ve büyük kardeşlerinden etkilendikleri söylenebilir. Annelerin çoğunluğunun okul öncesinden itibaren çocukların bilgisayar teknolojilerini kullanması gerektiği görüşünde oldukları, yine büyük bir çoğunluğunun konuyla ilgili bilgi gereksinimi duydukları söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda; annelerinin büyük çoğunluğunun akıllı telefon veya diğer cep telefonlarından kullandıkları, çocukların ise annelerinden daha fazla tablet veya masa üstü bilgisayar kullandıkları belirlenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye'de bilgisayar kullanıma yaş ortalama 8'dir. Cep telefonu kullanma yaşı da 10' a düşerken, her 10 çocuktan 9'unun televizyon izlediği belirlenmiştir. TÜİK araştırmasına göre, Türkiye'de 6-15 yaş arası çocukların yüzde 60,5'i bilgisayar, yüzde 50,8' i internet, yüzde 24,3' ü cep telefonu kullanmaktadır. Bu veriler bilgisayar teknolojilerinin ne kadar erken yaşlarda ve ne kadar sık kullanıldığını gözler önüne sermektedir (TÜİK, 2017). Bu bulgunun, araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir.

Çalışmada çocukların yarısının kendilerine ait olmasa da 4 yaşına kadar tümünün bilgisayar teknolojileriyle tanıştıkları, en fazla ev ortamında ve oyun oynamak amacıyla, yine büyük bir

çoğunluğunun günde bir saat veya daha fazla bilgisayar teknolojilerini kullandıkları belirlenmiştir. Bilgisayar teknolojileri ve özellikle internet kullanımının, olumlu ve olumsuz etkilerinin bilinmesi çocuk gelişimi açısından oldukça önemlidir. Son çalışmalar çocuklara iki yaşına kadar tablet, akıllı telefon kullanımının yasaklanması gerektiğini vurgulamıştır. Özellikle gelişim açısından kritik bir dönem olan bebeklik döneminde, teknolojik araçlarla uzun süreli etkileşimin dil gelişimi ve öğrenmenin olumsuz etkilendiği, odaklanma sorunlarına neden olabildiği görülmüştür (Bencik Kangal, 2017). Çocukların 7 yaşına kadar günde bir saat, 14 yaşa kadar günde iki saat kullanımla sınırlı tutulması önerilmektedir. Kullanım süresi boyunca çocukların 20-30 dakikada bir 10 dakika mola vermesi, molada fiziksel aktivite yapmaları, uzaklara bakmaları önerilmektedir (http://www.dha.com.tr/sokaktaki-cocugun-gozleri-daha-saglikli_706376.html). Bazı çocuklar, bilgisayar bağımlılığına ve bunun olumsuz uzantılarına, diğer çocuklara oranla daha yatkındır. Doğal olarak bu çocuklar sanal yaşamın çekiciliğini de en güçlü hisseden çocuklardır. Onlar için herhangi bir süre bile çok fazla olabilir (Sayan, 2016). Akçay & Özcebe (2012) okul öncesi eğitimi alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, bilgisayar oyunu oynamayan çocukların anne ve babalarının da bilgisayar oyunu oynamadığını tespit etmişlerdir. Araştırmada edilen bir diğer bulgu ise katılan çocukların, ailelerinin büyük çoğunluğu daima çocuklarının bilgisayar oyunu oynamasını, sınırlandırdıkları tespit edilmiştir. Bu çalışma, aile bireylerinin çocukların bilgisayar teknolojileri kullanımı üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Çalışmada okul öncesi çocukların yaklaşık %75'inin bilgisayar teknolojilerini ebeveyn kontrolü olmadan yalnız başına kullandıkları, kullanım süresine uyulması veya kullanımının önlenmesinde annelerin çoğunlukla ikna veya zorla elinde alma yolunu denedikleri, annelerin büyük bir çoğunluğunun çocuklarına kullanım konusunda kural koyduğu belirlenmiştir. Hayatın her alanında etkin olan bilgisayar teknolojileri teknoloji bağımlılığı gibi pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir (Kol, 2017). Küçük yaşlardan itibaren teknolojiyle karşılaşan çocuklar için bu durum avantaja dönüştürülebilir. Doğru kullanıldığında ve gerekli tedbirler alındığında, kavram öğretimi kolaylığını sağlayan bilgisayar teknolojilerinin etkisinin olumlu yönde olması için çocuğun bakımı ve eğitiminden sorumlu bireylerin kendilerini geliştirmeleri zorunlu görünmektedir.

Çalışmada, çocukların genel olarak bilgisayar teknolojileri kullanımı konusunda evde anne-baba ve büyük kardeşlerinden etkilendikleri belirlenmiştir. Annelerin çoğunluğunun okul öncesinden itibaren çocukların bilgisayar teknolojilerini kullanması gerektiği görüşünde oldukları belirlenmiştir. Genellikle bilgisayarlar renkli grafikler, sesler, hareketli resimler, canlandırmalar, video gösterileri ve kullanıcıya geri bildirimler vb. sayesinde öğretime çeşitlilik ve canlılık getirirler. Metinler, resimler, hareketlilik ve ses, konuya çeşitlilik kazandırıp konuya ilgiyi çekerek öğrenmeyi çok boyutlu hale getirir (Demirel, Seferoğlu & Yağcı 2004). Çocukların kullanım süreleri kontrollü olmak şartı ile kullanıldığında bilgisayar teknolojileri çocukların ekranları ile iletişim kuracakları koşullar o an için uygun değil ise çocuk için vakit

geçirilebilecek bir araç olarak kullanılabilir. Bu gibi durumlarda bilgisayar teknolojileri çocuklar için etkileyici ve ilgi çekici olduğundan; tüm ilgilerini toplamalarını ve konsantre olmalarını sağlayabilir.

Çalışma grubundaki annelerin çoğunluğunun konuyla ilgili eğitime gereksinim duydukları belirlenmiştir. Çalışma bulgularıyla benzer olarak Kırık (2014), okul öncesi yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerle yaptığı çalışmada ebeveynlerin internet konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirlemiştir. Aynı çalışmada, ebeveynlerin çoğunluğunun günde en az iki saat internette vakit geçirdikleri ve yaklaşık yarısının çocukları internet kullanırken onlarla ilgilenmedikleri saptanmıştır.

Teknolojik gelişmeler ve teknolojik materyallerin pek çok yerde kullanılarak yaşamın bir parçası haline geldiği günümüzde, küçük yaşlardan itibaren çocukların bilgisayar ve cep telefonu başta olmak üzere yeni teknoloji araçlarıyla teması kaçınılmazdır. Okul öncesi dönem çocukların teknolojik araçları kullanımının artması farklı projelerin geliştirilmesine neden olmuştur. Bilgisayar destekli eğitim kapsamında, özellikle internet kullanımı ve bilgisayar donanımına ilişkin projelerin yürütüldüğü görülmektedir (Gündoğan, 2014).

Elde edilen bulgular ve alan yazın bilgileri ışığında diğer araştırmacılar, ebeveynler ve eğitimciler için bazı öneriler geliştirilmiştir.

- Çalışma daha fazla ebeveyn görüşü alınarak ve örneklem grubu genişletilerek yapılabilir.
- Bu ve benzer çalışmaların kentsel yerleşim alanlarında yapılmış olması durumuna karşı çalışmalar kırsal yerleşim alanlarında yapılarak farklı sonuçlar elde edilebilir.
- Aile ve eğitimcilere gerçek ortamda eğitimlerin sunulması çocukların bilinçli ve sorumlu bilgisayar teknolojileri kullanıcıları olması adına önemli bir çalışma olacaktır.
- Çocuk için farklı uyaranlarla desteklenen ortam hazırlandığı, kaliteli zaman geçirmek adına yeterli iletişim kurma çabaları gösterildiği halde çocuğun bilgisayar teknolojilerine aşırı düşkünlüğü devam ediyorsa çocuğun ebeveynleri ve eğitimciler tarafından gözlemlenmesi fark edilmeyen sorunların görülmesinde ve çözülmesinde faydalı olacaktır.
- Çocuğun yaşamında, diğer alanlarda olduğu gibi bilgisayar teknolojilerinin kullanımında da anne ve babanın davranışları model oluşturur. Anne baba olarak bilgisayar teknolojileri ile vakit geçirme dengeli bir biçimde yürütülürse bu, çocuk için olumlu bir model olacaktır.
- Bilgisayar teknolojileri ortamları ile gerçek etkinlikler arasında denge oluşturulmalıdır. Çocuk baskıcı bir tutumla kısıtlanmak yerine içerisinde molaları içeren ve aile tarafından belirlenen süre ile teknoloji kullanımına izin verilebilir.
- Çocukların bilgisayar teknolojileri kullanımında katı kurallar ile sınırlandırılması yerine bilinçlendirilmeleri ve bilgisayar teknolojileri dışında oyun oynama kültürünün yerleştirilmesi önerilmektedir.
- Çocukların teknoloji bağımlılığını ve beraberinde getirdiği olumsuz alışkanlıkları engellemek adına aile ve arkadaşlar ile zaman geçirilmeli sohbet edilmelidir. Çocuğun ev dışında oyun

oynayabileceği, sosyalleşebileceği ve akranları ile iletişim kurabileceği oyun parkları, bahçe, kültür merkezleri, çocuk atölyeleri gibi ortamlarda vakit geçirilmelidir.

• Bilgisayar teknolojileri kullanımında kuralların koyulması durumunda ebeveynler tutarlı bir tutum sergilemelidir. Aile tarafından onaylanan ve güvenilir eğitsel oyunlar tercih edilmelidir.

Teşekkür

Çalışmaya katkılarından dolayı Fatma Cerit ve Dilara Ertürk'e teşekkür ederim.

Kaynakça

- Akçay, D. & Özcebe, H. (2012). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve ailelerinin bilgisayar oyunu oynama alışkanlıklarının değerlendirilmesi, *Çocuk Dergisi*, 12 (2), 67-70.
- Akkoyunlu, B. & Tuğrul, B. (2002). Okul öncesi çocukların ev yaşantısındaki teknolojik etkileşimlerinin bilgisayar okuryazarlığı becerileri üzerindeki etkileri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), 12-21.
- Aksaçoğlu, A. G. & Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izleme ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi, *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (1), 3-28.
- Artı, M. & Bayhan, P. (1999). *Okul Öncesi Dönemde Bilgisayar Destekli Eğitim*, İstanbul: Epsilon.
- Bencik Kangal, S. (2017). *Korkma! İyi Bir Annesin*. Ankara: Elma.
- Berk, E. L. (2013). *Bebekler ve Çocuklar* (N. Işıkoğlu Erdoğan, çev.). Ankara: Nobel.
- Canberk, G. & Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocuklar ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği, *Politeknik Dergisi*, 10 (1), 33-39.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S. & Yağcı E. (2004). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A.
- Fuchs, C. (2003). *Internet and Society: Social Theory in The Information Age*. Salzburg: Routledge.
- Gündoğan, A. (2014). Okul öncesi dönemde bilgisayar destekli eğitim projeleri. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (3), 437-449.
- http://www.dba.com.tr/sokaktaki-cocugun-gozleri-daba-saglikli_706376.html adresinden erişildi (01.10.2016).
- http://hamzayildirim.meb.k12.tr/tema/icerikler/bilim-teknolojisi-nedir_399424.html adresinden erişildi (01.10.2016).
- Kabakçı, M. & Özdengül, F. (2011). *Cennet Kuşu Televizyon ve İnternet*. Konya.
- Karayağız Muslu, G. & Bolışık, B. (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8 (5), 445-450.
- Kartal, G. & Güven, D. (2006). Okul öncesi eğitimde bilgisayarın yeri ve rolü, *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 23, 19-34.
- Kasten, H. (2017). *0-3 Yaş Çocuk Gelişimi ve Gelişim Psikolojisinin Temel Esasları-I*. (O. Emre, çev.), Ankara: Anı.

- Kenanoğlu, R. & Kahyaoğlu, M. (2011). Okul öncesi öğrencilerin internet kullanımı ile bilişsel, duyuşsal ve sosyal davranışları arasındaki ilişki. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011. Fırat University, Elazığ-Turkey.
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 337-347.
- Koçak, H. (2011). Kablosuz iletişim ve internet teknolojilerindeki yeniliklerin toplumsal yaşama katkıları, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15 (3), 37-48.
- Kol, S. (2017). *Erken Çocuklukta Teknoloji Kullanımı*. Ankara: Pegem.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J. & Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrement: Early findings. *Journal of Communication*, 366-382.
- Sayan, H. (2016). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı. *21.Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5 (13), 67-83.